

AKOB

AKDENİZ OPERA VE BALE KULÜBÜ KÜLTÜR ~ SANAT DERGİSİ

OPERA VE SİNEMADA

**SAVAŞIN
ÖYKÜSÜ**

MUSİKİ AŞIĞI

**BİR
DİPLOMATIN
ANILARI**

İTALYA'DA VERDİ'NİN
ADINI TAŞIYAN

**OPERA
SALONLARI**

**PARTİTURUN
GÖRÜNMEYEN YÜZÜ**

**AKOB GENÇ
DİNLETİLER**

VİRTÜÖZİTE
BASAMAKLARINDA
HIZLA YÜKSELEN GENÇ
KEMANCIMIZ

**SOFİKO
TCHUMBURİDZE**

İTALYA'DA VERDİ'NİN ADINI TAŞIYAN

OPERA SALONLARI

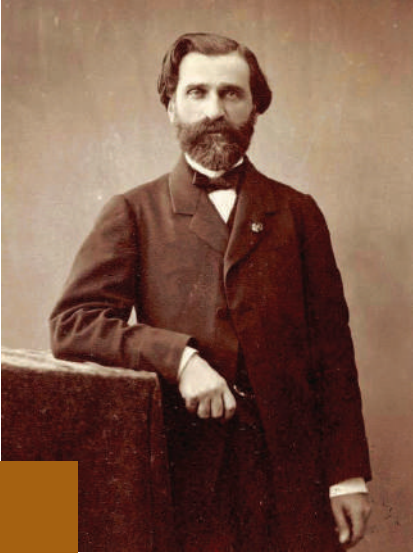
ÖMER EĞECİOĞLU

Santa Barbara, CA, ABD
omer@cs.ucsb.edu

Padova, İtalya'nın kuzey doğusunda, Venedik'e 40 kilometre uzaklıkta şirin bir kent. Tonozlu kapalı kaldırımları ve Aziz Anthony Kilisesi ile tanınan bir turist cenneti. Bunlara ek olarak şehir merkezindeki tarihi tiyatro binası **Teatro Verdi**, gözcü locaları, freskleri, süslü dekorasyonları ve renkli tarihi ile dikkat çekiyor. Bu yapı sadece müze nitelikleri nedeniyle ziyaret edilmeye değer bir mekân değil, günümüzde de çok sayıda kültürel etkinliğe ev sahipliği yapıyor.

Padova'nın şehir merkezinde Via dei Livello'daki Teatro Verdi'de sahneden localara bakış.

Giuseppe Verdi (1813-1901)

Padova'nın *Teatro Verdi*'si büyük opera bestecisi Giuseppe Verdi'ye (1813-1901) ithaf edilmiş. 1751 yılından bu yana kentin belli başlı tiyatro ve konser salonu olarak kullanılıyor.

Burada tiyatro, müzik, opera ve dans etkinliklerini düzenleme görevi Teatro Stabile del Veneto adlı kuruluşun görevi. Bu kuruluş İtalya'nın Venedik, Padova ve Verona'yı içine alan ve Veneto adı verilen bölgeden sorumlu; ana hedefi bölgenin geleneksel sanatlarını yaşatmak ve yörenin sanat hayatına canlılık kazandırmak.

Tabii Verdi, İtalya'nın ulusal kahramanı niteliğinde olduğundan sadece Padova'da değil ülkenin birçok kentinde besteciye adanmış ve "*Teatro Verdi*" adını taşıyan opera salonları ve kültür merkezleri bulunuyor. Bunların çoğu aynı mekânda bulunan eski kültür saraylarının 1901'de büyük opera bestecisinin ölümünden sonra tekrar isimlendirilmesi ile "*Teatro Verdi*" olmuşlar. Padova'daki *Teatro Verdi* ise besteci daha hayattayken bu adı almış. Üstelik kentin ileri gelenleri Verdi'yi salonun açılışa davet etmişler, ama bestecinin bu tören için Padova'ya gelmesi mümkün olmamış.

Padova'daki *Teatro Verdi*'ye detayları ile, İtalya'nın diğer şehirlerindeki "*Teatro Verdi*"lere de kısaca bakalım.

GIUSEPPE VERDI

19. yüzyıl İtalyan operasının en büyük dehası şüphesiz ustaların ustası Giuseppe Verdi'dir. Verdi operayı *bel canto* bestecilerinin ötesinde çok daha gerçekçi bir tarza dönüştürdü. Donizetti'nin son

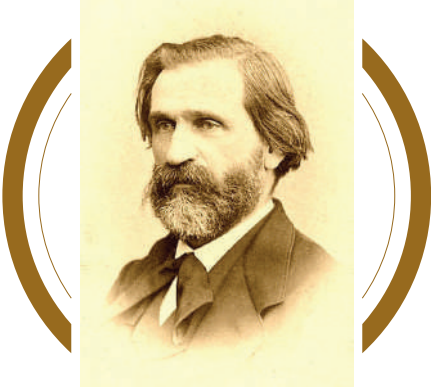

önemli operası *Don Pasquale*'den (1843) itibaren İtalyan operanın kalbi Verdi'nin eserleri ile attı. Verdi'nin orta döneminde arka arkaya bestelediği unutulmaz operaları *Rigoletto*, *La traviata* ve *Il trovatore*'ye gösterilen ilgi aradan geçen 170 seneden sonra bile *dünya sahnelerinde* azalmak yerine artıyor.

Verdi'nin konu olarak kullandığı öğeler Alman operasının doğaüstü ve mistisizm kökenli yaklaşımı yerine çok daha temel ve ortak insani duygulardan oluşuyordu. Verdi herkese hitap eden kahramanlık, sadakat, kıskançlık, hırs, aşk, kin, özveri ve vatansızlık gibi duyguları işledi. En önemlisi, İtalya'yı müzikle birleştirmeyi başardı.

Eserlerinden *Macbeth*, *Otello* ve *Falstaff*, Shakespeare'in eserlerinin operatik ortamda etkili uyarlamaları olarak kabul edilir.

Son dönem operaları *Aida*, *Otello* ve *Falstaff*'da Verdi kendi tanımladığı İtalyan operasının bile ötesinde eserler yaratarak müzik ve dramı o zamana dek görülmemiş bir şekilde iç içe bir bütün haline getirdi.

Giuseppe Verdi 1881 yılında.

Giuseppe Verdi, 9 Ekim 1813'te kuzey İtalya'nın Roncole köyünde doğdu. Küçük yaştan itibaren müziğe ilgi göstererek daha on yaşında köy kilisesinin orgcusu oldu. Bir süre yakındaki Busseto'da çalıştıktan sonra müzik eğitimine Milano'da devam etti. Yalnız burada hem yaşı tutmadığı hem de "müziğe yeteneği olmadığı" gerekçesiyle kendisine burs verilmedi. O da Lavignac'tan dersler aldı ve beş yıl kadar sonra da opera bestecisi olarak müzik hayatına atıldı.

İlk operası *Oberto*, Milano *La Scala*'da seslendirildi ama pek başarılı değildi. Ona ün getiren operalar *I Lombardi* ve *Ernani* oldu. Daha sonra *Attila* ile ününü pekiştirdi ve bunu bir dizi üstün başarılı opera takip etti. Bunlardan 1847 tarihli *I Masnadieri*, İngiltere'den ısmarlanmıştı. Londra prömiyerinde ünlü "İsveç bülbülü" soprano Jenny Lind rol alıyordu. (Verdi'nin operaları ve ilk seslendiriliş tarihlerini gösteren tablo sağdadır.)

Operaya özel ilgisi olmayan müzikseverlerin bile anında tanıyacağı çok sayıda Verdi melodisi var: Örneğin "La donna è mobile" (*Rigoletto*), "Va Pensiero" (*Nabucco*), "Libiamo ne' lieti calici" (*La traviata*), "Vedi! Le fosche notturne spoglie" (*Il trovatore*), "Marcia Trionfale" (*Aida*).

27 Ocak 1901 tarihinde Milano'da hayatını kaybeden Verdi'nin cenaze töreninde yaklaşık 300 bin kişi sokaklara dökülmüştü. Her tabakadan insanın katıldığı, her resmi kuruluşun temsil edildiği

bu cenaze töreninde kilisenin yer almadığı dikkati çekmişti. Bunun nedeni kilisenin Verdi'nin kullandığı bazı konuları tasvip etmemesiydi. Katolik Kilisesi'nin Galileo'ya ancak 1992 yılında, 350 yıl süren incelemelerinden sonra hak verdiğini hatırlayacak olursak bu tepkiye şaşırılmamak lazım.

VERDİ'NİN OPERALARI VE İLK SESLENDİRİLİŞ TARİHLERİ ŞÖYLE:

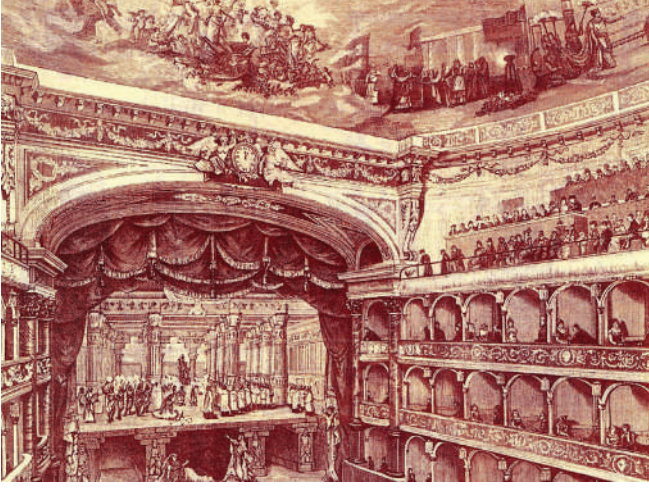
OPERA	İLK GÖSTERİM
<i>Oberto</i>	1839
<i>Un giorno di regno</i>	1840
<i>Nabucco</i>	1842
<i>I Lombardi alla prima crociata</i>	1843
<i>Ernani</i>	1844
<i>I due Foscari</i>	1844
<i>Giovanna d'Arco</i>	1845
<i>Alzira</i>	1845
<i>Attila</i>	1846
<i>Macbeth</i>	1847
<i>I masnadieri</i>	1847
<i>Jerusalem</i>	1847
<i>Il corsaro</i>	1848
<i>La battaglia di Legnano</i>	1849
<i>Oberto</i>	1839
<i>Un giorno di regno</i>	1840
<i>Nabucco</i>	1842
<i>I Lombardi alla prima crociata</i>	1843
<i>Ernani</i>	1844
<i>I due Foscari</i>	1844
<i>Giovanna d'Arco</i>	1845
<i>Alzira</i>	1845
<i>Attila</i>	1846
<i>Macbeth</i>	1847
<i>I masnadieri</i>	1847
<i>Jerusalem</i>	1847
<i>Il corsaro</i>	1848
<i>La battaglia di Legnano</i>	1849
<i>Luise Miller</i>	1849
<i>Stifello</i>	1850
<i>Rigoletto</i>	1851
<i>Il Trovatore</i>	1853
<i>La traviata</i>	1853
<i>Les vêpres siciliennes</i>	1855
<i>Simon Boccanegra</i>	1857
<i>Aroldo</i>	1857
<i>Un ballo in maschera</i>	1859
<i>La forza del destino</i>	1862
<i>Don Carlos</i>	1867
<i>Aida</i>	1871
<i>Otello</i>	1887
<i>Falstaff</i>	1893

27 Ocak 1901 tarihinde hayatını kaybeden Verdi'nin cenaze töreni.

PADOVA'DA TEATRO VERDI

Padova kentinin ilk tiyatro binası 1642'de açılmıştı. 1700'ün ortalarına gelindiğinde bazı aristokrat ailelerin bir araya gelmesi ile yeni bir tiyatro kurulması için çalışmalar başladı. Nobile Società del Teatro Nuovo olarak kurulan bu derneğin desteğiyle 1749'da temeli atılan *Teatro Nuovo* adlı yeni tiyatro, iki yıl içinde tamamlanarak 1751'de açıldı. At nalı şeklindeki ana partere ek olarak her katta 29 loca olmak üzere dört kat loca bulunmaktaydı. Beşinci kat ise servis için ayrılmıştı. Orkestra için 250 kişilik yer vardı.

Padova'daki *Teatro Verdi*'nin sahne ve localarının 1884 yılındaki görünümü.

Padova'daki *Teatro Verdi*'nin 1884 yılındaki dış görünüşü.

1846'da Giuseppe Jappelli adlı Padova'lı bir mimar binanın hem dış cephesini hem de localarını yeniledi ve ardından 1847'de tiyatro tekrar hizmete girdi. Ama tadilatın sonu gelmiyordu. 1882-1884 arası Milano'lu mimar Achille Sfondrini dış cepheyi ve dekorasyonları yeniledi. Ancak bu son restorasyondan sonra tiyatro günümüzdeki şekline geldi. Fresk olarak duvarlar ve tavan *Verdi*'nin *Nabucco*, *Aida*, *I due Foscari*, *Ernani*, *I Lombardi* ve *Macbeth* operalarından alınmış sahnelerle süslendi.

Tiyatro, ismi *Teatro Verdi*'ye çevirilmiş olarak 8 Haziran 1884'te *Aida*'nın gösterimi ile açıldı.

Padova'da her Haziran yapılan Fiera del Santo Festivali Aziz Anthony'yi anmak amacıyla. 8 Haziran 1884 tarihinde *Teatro Verdi*, o seneki festivalin bir etkinliği olarak *Aida* ile açıldı.

Verdi, adı verilen tiyatronun açılışına ısrarla davet edilmişti ama o tarihlerde yaşadığı Busseto'dan gelmek istemedi. Mimar Sfondrini ve tiyatro cemiyetinin başkanı Giuseppe Treves'in yaptığı davetlere, yaşadığı Busseto di Sant'Agata köyünden gönderdiği 6 Haziran 1884 tarihli mektubunda, biraz ters bir şekilde, "Kaç kere söylemem gerekiyor, Padova'daki açılışa gelmem mümkün değil," şeklinde cevap vererek açılışa gelemeyeceğini bildiriyordu. Verdi, "Gelirsem açılışa ne yapacağım? Boy gösterip alkış mı toplayacağım? Buna her şey ters düşünüyör; yaşım, sağlığım ve en önemlisi zevklerim," diye yazıyordu.

Padova'daki *Teatro Verdi*'nin dış görünümü. Temmuz 2018.

1. Dünya Savaşı'nda bombalanarak büyük hasar gören bina, freskleri dahil baştan sona yenilenerek 1920'de tekrar açıldı. Bundan sonra belediyenin idaresi altına girdi. Ek tadilatlar 1958 ve 1996 yıllarında yapıldı.

Teatro Verdi günümüzde 890 koltuk kapasiteli ana partere ek olarak üç kata dizilmiş localardan oluşuyor. *Teatro Stabile del Veneto*'nun her sezon etkinliklerini sundukları bir mekân olarak hizmet vermeye devam ediyor.

L'inaugurazione del teatro Verdi A PADOVA

La sera dell'8 prossimo passato
Lebbe luogo a Padova la so-
lenne inaugurazione coll'*Aida*
dell'ex Teatro Nuovo, intitolato a
Verdi, restaurato, com'è noto, dal-
l'architetto Stondrini.
L'illustre Verdi officiato ad as-
sistere alla festa declinò l'invito
colla seguente lettera indirizzata
al signor Giuseppe Treves, presi-
dente del Teatro. Ecco la:

« Egregio signor Presidente,

« Quanto ebbi l'onore di dirle
altra volta; quanto ripeterò a voce
all'egregio architetto Stondrini di
non poter venire a Padova per
l'apertura del nuovo Teatro, sono
desolato doverlo ora ripetere per
l'ultima volta. Tutto vi si oppone;
la mia età, la mia salute e, più
di tutto, i miei gusti. E mi per-
metta, signor Presidente, cosa
vorrei a fare? A farmi vedere?
A farmi applaudire? Ciò non può
essere, lo dovrei, e vero, venire a
ringraziare dell'onore che mi si è
voluto fare, ma spero che Ella
vorrà aggradire, anche in iscritto,
questi ringraziamenti che io le
faccio colla più profonda, sentita
e sincera gratitudine.

« Con questi accetti dunque,
egregio signor Presidente, le mie
scuse, e voglia credermi

« Busseto — Sant'Agata, 6 giugno 1864.

« Suo devotissimo
« G. VERDI. »

La Musica Popolare adlı aylık derginin 15 Haziran 1884 tarihli sayısında yayımlanan Padova'da *Teatro Verdi*'nin 8 Haziran 1884'te açıldığı haberi ve Verdi'nin bu açılışa gelececeğini belirttiği mektubu.

DIĞER TEATRO VERDİ'LER

Verdi, İtalyanlar için o kadar büyük bir övünç vesilesi ve o kadar ulusal kahraman mertebesine yükseltilmiş bir sanatçı ki, Padova gibi, ülkede "*Teatro Verdi*" adını taşıyan tiyatroya sahip birçok kent var: Brindisi, Busseto, Florence, Pisa, Salerno, San Severo, Sassari, Trieste bunların arasında yer alıyorlar.

"Teatro Verdi" leri ile
övünen İtalyan kentleri.

BRINDISI

Brindisi'nin Yeni *Teatro Verdi* adı altında 2006 yılında açılan modern salonu 1172 kişilik. İtalya'daki en büyük sahnelerinden birine sahip. İlk olarak 1903'te açılan *Teatro Verdi* 1960 da yıkılarak *Nuovo Teatro Verdi* adıyla yeniden yapılmış. 1960 yıkımında temelinde bulunan Antik Roma harabeleri üzerine inşa edilmiş. Zemine döşenmiş camlardan yeraltındaki bu harabeleri izlemek mümkün.

BUSSETO

Busseto'daki küçük *Teatro Verdi*'nin 300 koltuklu salonu 1868 yılında aynı yerdeki eski tiyatronun yerine inşa edilmiş. Bu kentin yakınında yaşayan Verdi, önce bu yeni yapının inşasına karşı çıkmış ama daha sonra mali destekte bulunmuş. Evi birkaç kilometre uzakta Sant'Agata köyünde olan bestecinin açılışa yer almadığı biliniyor. Bestecinin heykelinin de bulunduğu Verdi Meydanı'ndaki bu yapı 1990'larda restore edilerek baştan sona yenilenmiş.

İtalya'nın "*Teatro Verdi*" adını taşıyan tiyatro salonlarından örnekler: Üst sıra: Brindisi (2006), Busseto (1868). Alt sıra: Floransa (1854), Pisa (1867).

FLORANSA

Floransa'nın *Teatro Verdi*'si 1854 yılında inşa edilmiş. Ülkedeki İtalyan tarzı tiyatroların en büyüklerinden biri. İlk adı *Teatro Pagliano* olan 806 kişilik salon Verdi'nin ölümünün hemen ardından 1901'de *Teatro Verdi* adını almış. Bu kültür merkezi, adına uygun bir şekilde Floransa'nın Giuseppe Verdi Caddesi'nin üzerinde yer alıyor.

PISA

İtalya'nın simgeleşmiş yapılarından Eğik Kule'nin şehri Pisa'daki *Teatro Verdi*, 1867 yılında eski adı *Regio Teatro Nuovo* olan salonun bulunduğu yere yapılmış. Şehrin merkezindeki 700 koltuklu salon dev sahnesi ile İtalya'nın önde gelen kültür merkezlerinden birini oluşturuyor. 1986'da onarılmış, yapısı sağlamlaştırılmış, duvarlardaki solmaya yüz tutan orijinal freskolar da elden geçirilip restore edilmiş.

İtalya'nın "*Teatro Verdi*" adını taşıyan tiyatro salonlarından örnekler: Üst sıra: Salerno (1872), San Severo (1937). Alt sıra: Sassari (1826), Trieste (1801).

Müzikseverler için renkli oyuncaklar gibi görünen bu tarihi eserlerin her birini burada hakkıyla anlatmak elbette ki olanaksız. Ama İtalya'nın hangi bölgesini ziyaret ederseniz edin, mutlaka yakınımda bir Teatro Verdi olacak.

SALERNO

Salerno Belediyesi tarafından Napoli'nin ünlü *San Carlo Tiyatrosu* model alınarak yaptırılan tiyatro binası 1872'de hizmete girmiş. 1901 yılında Verdi'nin ölümünden sonra ismi değiştirilerek besteciye adanmış. 19. yüzyıldan günümüze kadar yanmadan gelmeyi beceren bu ahşap yapı süslü dekoratif detayları ile tanınıyor. 1980 depreminden sonra bir süre kapalı kalan tiyatro, onarıldıktan sonra 1994'te tekrar açılmış.

SAN SEVERO

San Severo'da 1819 da yapılan 430 kişilik İtalyan tarzı tiyatro salonu *Real Borbone* 1927 de kapanınca yeni bir salonun inşası için hazırlıklara girilmiş. On yıl sonra, yani 1937'de yeni opera binası *Teatro Verdi* adıyla açılmış. 20 metre çaplı demirden kubbesi, Murano çinileri, bir ton ağırlığındaki kristal avize ile süslü bir parteri var. 1987 ile 1991 arası restore edilen bina 2002'de tekrar onarımdan geçmiş. 1600 kişilik bu salon Güneydoğu İtalya'nın en büyük kültür merkezleri arasında yer alıyor.

SASSARI

Sassari, Cagliari'den sonra Sardinya'nın ikinci büyük şehri. 1884'te şehrin merkezinde yapılan ilk opera binasının 1923 yılında bir yangınla yok olmasından birkaç sene sonra *Teatro Verdi* günümüzdeki şekliyle inşa edilerek hizmete girmiş. Sassari'nin ana kültür merkezi olan 700 koltuklu bu yapı bir diğer büyük onarımdan da 1984 yılında geçmiş.

TRIESTE

Teatro Verdi, İtalya'nın bu güzel sahil şehrinde beş katlı locaları olan 1300 kişilik bir salon. Buradaki eski 800 koltuklu *Cesareo Regio Teatro di San Pietro* tiyatrosu 1801'de 1400 kişilik *Teatro Nuovo*, daha sonra 1821'de *Teatro Grande* olarak yeniden yapılmış, ardından 1862'de *Teatro Comunale* adını almış. Daha sonra 1881 de kapasitesi 2000 kişiye çıkarılmış, 1888'da restorasyondan sonra

Verdi 1899 yılında, ölümünden iki sene önce.

güvenlik nedeniyle kapasitesi bu sefer 1000 koltuğa indirilmiş. En son restorasyonu 1992-97 yılları arasında yapılmış. Yapının ilginç tarafı iç dekorasyonlarının Venedik'teki *La Fenice*, dış dekorasyonlarının ise Milano'daki *La Scala*'ya benzetilmiş olması.

Özetle, İtalya'da "*Teatro Verdi*"lerin yer aldığı çok sayıda kent var: Padova, Brindisi, Busseto, Florence, Pisa, Salerno, San Severo, Sassari, Trieste. Müzikseverler için renkli oyuncaklar gibi görünen bu tarihi eserlerin her birini burada hakkıyla anlatmak elbette ki olanaksız. Ama İtalya'nın hangi bölgesini ziyaret ederseniz edin, mutlaka yakınımda bir *Teatro Verdi* olacak.